የገንዘብ ሚኒስቴር

የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ሥሬዛ የአፈጻጸም

መመሪያ ቁጥር 202/2013

ገንዘብ ሚኒስቴር

መጋቢት 2011 ዓ.ም

የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ሥረዛ የአፈጻጸም
መመሪያ ቁጥር 202/2013

1. <u>**አውጪው ባለሥልጣን**</u>

የገንዘብ ሚኒስቴር በፌዴራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 136 ንዑስ አንቀጽ 2 እና በታክስ አስተዳደር ደንብ ቁጥር 407/2009 አንቀጽ 20 በተሰጠው ስልጣን መሠረት ይህን መመሪያ አውጥቷል፡፡

ክፍል አንድ
<u>ጠቅላላ ድንጋጌዎች</u>

2. <u>**አጭር ርዕስ**</u>

ይህ መመሪያ "የታክስ ከፋይ ምዝገባ እና ሥረዛ የአፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 202/2013 " ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

3. <u>**ትርጓሜ**</u>

በታክስ አስተዳደር አዋጅ ትርጉም የተሰጠው ቃል ወይም ሀረግ በዚህ መመሪያ ወስጥ ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ በአዋጁ የተሰጠዉን ትርጉም ይይዛል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ መመሪያ ወስጥ፡ –

ሀ) **"የታክስ ከፋይ ምዝገባ"** ማለት በታክስ ህግ መሰረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበትን ሰው በፀደቀው ቅጽ መሰረት በመመዝገብ የምስክር ወረቀት መስጠት ነው፡፡

ለ) **"የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር"** ማለት በታክስ ከፋይነት የተመዘገበ ሰው ለታክስ ህጎች ዓላማ ሲባል ተለይቶ የሚታወቅበት በባለሥልጣኑ የሚሰጥ ቁጥር ሲሆን፣ የፌደራል መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎችን ለይቶ ለማወቅ የሚሰጠዉን ቁጥር ይጨምራል፡፡

ሐ) **"ተቀጽላ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር"** ማለት ከአንድ በላይ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ወስጥ በንግድ ሥራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ ለሚያገኝ ግለሰብ ወይም ድርጅት በስሙ ከተመዘገበው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በኋላ ወይም በፊት የሚቀመጠው ተቀጽላ ቁጥር ወይም ፊደል ወይም ሰረዝ ነው፡

መ) **"የፀና የንግድ ሥራ ፈቃድ"** ማለት በንግድ ሥራ ላይ ለመሰማራት አግባብ ባለው ፈቃድ ሰጪ ባለስልጣን የሚሰጥ የንግድ ሥራ ፈቃድ ወይም በየጊዜው የታደሰ የንግድ ሥራ ፈቃድ ነው፡፡

ሠ) **"የማንነት አካላዊ ሚጃ"** ማለት የግለሰቡን ማንነት ለሚረጋገጥ ጥቅም ላይ የሚውል የግለሰብ ማንነት ማለያ አካላዊ ሚጃ ማለትም የፊት ገጽታ ማለያ፣ የጣት አሻራ ማለያ፣ የድምጽ ማለያ ወይም የዓይን ክፍሎች (ምጤ ብርሃን ወይም መቅረፀ ምስል) ማለያ ነው፡፡

ረ) **"የንግድ ማህበር"** ማለት ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር፣ የአክሲዮን ማህበር እና የሽርክና ማህበር ሲሆን፣ በንግድ ሥራ የተሠማሩን ማናቸውም ሌላ ማህበር ይጨምራል

ሰ) **"ባለሥልጣን"** ማለት የገቢዎች ሚኒስቴር ወይም የአዲስ አበባ ከተማ እና የድሬዳዋ አስተዳደር ገቢዎች ባለሥልጣን ነው፡፡

ሸ) **"አዋጅ"** ማለት የፌደራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 ነው፡፡

ቀ) **"ደንብ"** ማለት የፌደራል የታክስ አስተዳደር ደንብ ቁጥር 407/2009 ነው፡፡

4. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ በአዋጁ ማሰረት ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ባለበት ማንኛውም ሰው ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ክፍል ሁለት

ለታክስ ከፋይነት ስለመመዝገብ

5. ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለባቸው ሰዎች

1. ለአዋጁ አንቀጽ 9 አፈፃፀም አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሰው በባለስልጣኑ ዘንድ የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡፡

   ሀ) በንግድ ወይም በሙያ ሥራ (መቀጠርን ሳይጨምር) የተሰማራ ግለሰብ
   ለ) ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ

   ሐ) ተቀጣሪ
   መ) የንግድ ማህበር
   ሠ) የመንግስት የልማት ድርጅት
   ረ) የመንግስት ባለበጀት መ/ቤት
   ሰ) መንግስታዊ ያልሆነ ድርጅቶች
   ሸ) የሃይማኖት ተቋማት
   ቀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ከባንያ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት፣
   በ) የፌደራል መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎች
   ተ) በጋራ ሀብትነት ያልተመዘገበ ሀብት ያላቸው ሰዎች

ቸ) ባለ ልዩ መብት

ኀ) በማግሥታት መካከል በሚደረግ ስምምነት ወይም በጽ/ቤት ማቋቋሚያ ስምምነት የሚቋቋሙ ድርጅቶች፣

ነ) የኩባንያ አክሲዮን ባለድርሻ፣

2. በአዋጁ አንቀጽ 9 በተደነገገው መሠረት ለታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ሰው እንደሁኔታው ሥራውን ከመጀመሩ ወይም ገቢ ከማግኘቱ በፊት ለታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ የምዝገባ ማመልከቻ ማቅረብ አለበት፡፡

6. ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ማሟላት ያለበት ቅድመ ሁኔታ

1 በንግድ ወይም በሞያ ሥራ (መቀጠርን ሳይጨምር) የተሰማራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ እንዲሁም ተቀጣሪ በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ ሲቀርብ

ሀ) በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በባለስልጣኑ የተዘጋጀውን ቅጽ ሞልቶ ማቅረብና የማንነት አካላዊ ሚጃ ማስጠት፣

ለ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የግለሰቡ የነዋሪነት መታወቂያ ወይም የግለሰቡን የግል ሚጃ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የግለሰቡን የግል ሚጃ የያዘ፣ ጉርድ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የታደሰ መንጃ ፈቃድ፣

ሐ) አመልካቹ ታክስ ከፋይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና

መ) አመልካቹ አካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት ከሆነ ይህንን የሚያረጋግጥ ከፍርድ ቤት የተሰጠ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

ሠ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ከፊደል ተራ ከ**ሀ** እስከ **መ** ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ የቤቱ ባለቤት ከሆነ የቤቱን ካርታ ወይም የተከራይ አከራይ ከሆነ ቤቱን የተከራየበትን ውል ማቅረብ ይኖርበታል፡

ረ) በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 በፊደል ተራ ቁጥር ከ**ሀ** እስከ **ሐ** ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ተቀጣሪ በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ የቅጥር ውል ወይም ደብዳቤ፤ የቀጣሪውን ስምና አድራሻ የሚገልጽ የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

2. የንግድ ማህበር በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርብበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በሚገባ የተሞላውን የማመልከቻ ቅጽ፣

ለ) በህግ ሥልጣን በተሰጠው አካል የፀደቀ የማህበር መመስረቻ ጽሁፍና መተዳደሪያ ደንብ፣

ሐ) የድርጅቱ ጽ/ቤት (የስራ ቦታ) በማህበሩ ባለቤትነት ሥር ያለ ከሆነ የባለቤትነት ሚረጋገጫ ወይም የኪራይ ከሆነ በወልና ማስረጃ የፀደቀ ውል፣

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ የታደሰ መታወቂያ ወይም ፓስፖርት ወይም የታደሰ መንጃ ፈቃድ፣ ከስድስትወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፣

ሠ) አሜልካቹ ወኪል ከሆነ ስለወክልናው የተሰጠዉን ህጋዊ የወክልና ማስረጃ ወይም በማስረታ ላይ ላለ ማህበር ወኪል ለመሆን በሁሉም አባላትፊርማ የተረጋገጠ ወክልና

ረ) ከማህበርተኞቹ መካከል የውጭ ሀገር ዜጋ ካለ ማንነቱን የሚገልጽ ፓስፖርት ኦርጅናልና ፎቶ ኮፒ እንዲሁም ከኢንቨስትመንት ጽ/ቤት የተሰጠ ማስረጃ፣ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

ሰ) የእሽሞሮ ማነበርን በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 2 ፊደል ተራ ለ የተጠቀሰው ማስፈርት ተፈጻሚ አይሆንም ፡፡

3. የመንግስት የልማት ድርጅቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፡-

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በሚገባ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) ድርጅቱ የተቋቋመበት ህግ ፣

ሐ) የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፣

መ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የሥራ አስኪያጁ የነዋሪነት መታወቂያ ወይም የሥራ አስኪያጁን የግል ሚጃ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የሥራ አስኪያጁን የግል ሚጃ የያዘ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የታደሰ የመንጃ ፈቃድ፣

ሠ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ፣

ረ) አሜልካቹ ወኪል ከሆነ ስለወክልናው የተሰጠዉን ህጋዊ የወክልና ማስረጃ፣

4. የመንግስት ባለበጀት መ/ቤት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርብበት

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በሚገባ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) የመ/ቤቱ ማቋቋሚያ ህግ፣

ሐ) መ/ቤቱን የሚወክለው ሰው የወክልና ደብዳቤና የግለሰቡ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር

5. መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በአግባቡ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) በህግ ሥልጣን በተሰጠው አካል የፀደቀ የመመስረቻ ጽሁፍና መተዳደሪያ ደንብ፣

ሐ) የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፣

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ የታደሰ መታወቂያ ወይም ፓስፖርት ወይም የሥራ አሥኪያጁን የግል ሚጂኛ የያዘ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት የመንጃ ፈቃድ እንዲሁም ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፣

6. የሃይማኖት ተቋማት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በአግባቡ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) አግባብ ካለው የመንግስት አካል የተሰጠ የምዝገባ የምስክር ወረቀት፣

ሐ) የሃይማኖት ተቋሙን የሚወክለውን ሰው ሕጋዊ የወክልና ማስረጃ፣

መ) የተቋሙ የበላይ ኃላፊ ወይም ተወካይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፣

7. በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ኩባንያ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርብበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በአግባቡ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ኩባንያ በወጪ ሀገር የተመሰረተበትን የምስክር ወረቀት፣

ሐ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ኩባንያ በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት የሚሰራበትን ቦታ አድራሻ የሚገልጽ ሰነድ

መ) የድርጅቱ ዋና ሥራ አስኪያጅ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ፣

ሠ) አመልካቹ ወኪል ከሆነ የተሰጠውን ህጋዊ የወክልና ማስረጃ፣

8. የፌደራል መንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የወጪ መጋራት ተጠቃሚዎች (ተማሪዎች) ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውንና በአግባቡ የተሞላውን ቅጽ፣

ለ) የማንነት አካላዊ ሚጂኛ ማስጠት፣

ሐ) በሚማሩበት የዩኒቨርስቲ የታደሰ መታወቂያ ካርድ፣

9. በጋራ ሀብትነት ያልተመዘገበ ሀብት ያላቸው ሰዎች እንዲሁም ባለ ልዩ መብቶች በታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በሚቀርቡበት ጊዜ፣

ሀ) በባለሥልጣኑ የተዘጋጀውን ቅጽ ሞልቶ ማቅረብ፣

ለ) የማንነት አካላዊ ሚጀ ማጠት፣

ሐ) ወቅታዊ ወይም የታደሰ የግለሰቡ የነዋሪነት ማታወቂያ ወይም የግለሰቡን የግል ሚጀ የያዘ ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ አገር ፓስፖርት ወይም የግለሰቡን የግል ሚጀ የያዘ፣ ጉርድ ፎቶግራፍ የተለጠፈበት ወቅታዊ የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር መንጃ ፈቃድ ወይም የግለሰቡ የተረጋገጠ የልደት የምስክርወረቀት፣

መ) አሜልካቹ ታክስ ከፋይ ከስድስት ወር ወዲህ የተነሳው ጉርድ ፎቶግራፍ እና

ሠ) የጋራ ሀብቱ ባለቤቶች በወልና ማስረጃ የተረጋገጠ ሙሉ ወክልና የሰጡበት የሰነድ ማስረጃ

ረ) በዚህ አንቀጽ በፊደል ተራ ከ**ሀ** እስከ **ሐ** ላይ የተዘረዘሩ ማስረጃዎችን ማቅረብ እንደተጠበቀ ሆኖ ባለልዩ መብት ልዩ መብት ያለው ስለማሆኑ ከውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የተረጋገጠ የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

10. በማኅግሥታት መካከል በሚደረግ ስምምነት ወይም በጽ/ቤት ማቋቋሚያ ስምምነት የተቋቋሙ ድርጅቶች ለምዝገባ በሚቀርቡበት ጊዜ፣

ሀ) ድርጅቱ ወይም ጽ/ቤቱ የተቋቋመበት ስምምነት፣

ለ) የድርጅቱ ወይም የጽ/ቤቱ ሥራ አሥኪያጅ የምደባ ደብዳቤ፣

ሐ) የሥራ አሥኪያጁ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፣

መ) የሥራ አሥኪያጁ የታደሰ የቀበሌ ማታወቂያ ወይም የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር ፓስፖርት፣ ወይም የኢትዮጵያ ወይም የሌላ ሀገር የመንጃ ፈቃድ፣

ሠ) የፓስፖርት ማጠን ያለው ጉርድ ፎቶ ግራፍ፣

7. <u>የምዝገባ ቦታ</u>

1. የታክስ ከፋይነት ምዝገባ የሚከናወነው እንደ አግባብነቱ ታክስ ከፋይ ነዋሪ በሆነበት ወይም የንግድ ሥራውን በሚያከናውንበት ሥፍራ ባለው የታክስ ባለሥልጣኑ ቅርንጫፍ ነው፡፡

2. በባለሥልጣኑ በልዩ ሁኔታ ካልተፈቀደ በስተቀር ማንኛውም ህጋዊ ሰውነት ያለው ድርጅት በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ዋና ማስሪያ ቤቱ በሚገኝበት አካባቢ የታክሱ ባለሥልጣን ባለው ቅ/ጽ/ቤት ይሆናል፡፡

3. ከአንድ በላይ በሆነ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ወስጥ በንግድ ስራ የተሰማራ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ ወይም ድርጅት ገቢውን በአገኘበት በእያንዳንዱ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር መመዝገብ አለበት፡፡

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በአንድ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ወስጥ በተለያየ ቦታ የንግድ ሥራ የሚያካሄድ ወይም ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ግለሰብ በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ያለበት ዋና መሥሪያ ቤቱ በሚገኝበት ቦታ ባለው የታክሱ ባለሥልጣን ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤት ይሆናል፡፡

5. ታክስ ከፋይ በተለያዩ ክልሎች ወይም ከተማ አስተዳደሮች ወስጥ በአንድ ወይም በተለያዩ የንግድ ዘርፎች ላይ የተሠማራ ከሆነ በምዝገባ ማመልከቻ ቅጹ ላይ የሁሉንም አድራሻ እና የንግድ ዓይነት ዝርዝር መሙላት አለበት፡፡

8. የታክስ ከፋይ ምዝገባ ልዩ ሁኔታዎች

1. አመልካቹ አካለ ማጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት በሚሆንበት ጊዜ አካለ ማጠን ያልደረሰው ልጅ የማንነት አካላዊ መረጃ እንዲሰጥ በማድረግ በስሙ የሚዝገብ ይሆናል፡፡

2. በሞግዚነት የሚተዳደር ለአቅመ አዳም ያልደረሰ ሰው የማንነት አካላዊ መረጃ በማስጠት በስሙ የሚዝገብ ቢሆንም የማስተዳደር ኃላፊነቱ ግን የሞግዚቱ ይሆናል፡፡

3. መመዝገብ ሲኖርበት ያልተመዘገበን ሰው ባለሥልጣኑ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ሊመዝግብ የሚችል ሲሆን በ አስር ቀናት ወስጥም ታክስ ከፋዩ በአካል ቀርቦ እንዲመዘገብ በደብዳቤ ጥሪ ሊያደረግለት ይችላል፡፡

4. ባለሥልጣኑ የኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓት ተግባራዊ ሲያደርግ ታክስ ከፋዩ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ሊመዝገብ ይችላል፡፡

5. በሠንጠረዥ "መ" መሠረት የሚጨፍሻ ታክስ የሚከፈል ግዴታ የተጣለበት ታክስ ከፋይ ይህንን ገቢ በሚመለከት በታክስ ከፋይነት ሊመዝገብ አይችልም፡፡

6. በወጪ ሀገር የሚኖር ኢትዮጵያዊ ዜግነት ያለው ሰው ለታክስ ከፋይነት ለመመዝገብ በአካባቢው በሚገኝ የኢትዮጵያ ኢምባሲ ወይም ቆንስላ በአካል በመገኘት የማንነት አካላዊ መረጃ ማስጠት ይችላል፡፡

9. የታክስ ከፋይነት ምዝገባ የምስክር ወረቀት ስለማሰረዝ

የታክስ ከፋይነት የምዝገባ ምስክር ወረቀት በባለሥልጣኑ ሊሠረዝ የሚችለው በሚከተለው አኳኋን ይሆናል፡፡

1. ለታክስ ከፋይነት የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ለሁሉም የታክስ ህጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ከተቋረጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት 30 ቀናት ወስጥ ወይም ባለስልጣኑ በሚሰጠው ተጨማሪ ጊዜ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከት አለበት፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከቻ ያቀረበ ታክስ ከፋይ በሌላ የታክስ ህግ ለአንድ የተለየ ታክስ የተደረገው ምዝገባ ጭምር እንዲሰረዝለት እንዳመለከተ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት ምዝገባ እንዲሰረዝለት ታክስ ከፋዩ ማመልከቻ ሲያቀርብ ባለሥልጣኑ ለኦዲት ሊያቀርብ የሚገባውን ማስረጃ በማዘርዘር በጽሁፍ በማሳወቅ ታክስ ከፋዩ ሥራውን ያቆመ መሆኑንና በሁሉም የታክስ ህጎች የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ የጽሁፍ ማስታወቂያ በማስጠት በ30 ቀናት ወስጥ ምዝገባውን ይሰርዘዋል፡፡

4. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 3 መሠረት የታክስ ከፋይነት ምዝገባ ይሰረዝልኝ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ በ90 ቀናት ወስጥ የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ የሚጨረሻ ኦዲት ሊያደርግ ይችላል፡፡

5. የታክስ ከፋዩ ምዝገባ የተሠረዘ ቢሆንም ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 4 ማሰረት ባለሥልጣኑ ባከናወነው ኦዲት መሠረት ወይም ኦዲት ሜድረግ አስፈላጊ ሆኖ ካላገኘው እና/ወይም የታክስ ኦዲት ካላደረገ ራሱ ባሳወቀው ወይም ቀደም ብለው በተሰጡ ወሳኔዎች መሠረት የሚፈለግበትን የታክስ ዕዳ የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

6. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 4 እና 5 ድንጋጌዎች ቢኖሩም ታክስ ከፋዩ ያቀረበው የታክስ ማስታወቂያ የተጭበረበረ ወይም ከፍተኛ የቸልተኝነት ድርጊት መኖሩ በማንኛውም ጊዜ በሜድረግ ኦዲት ሚረጋገጥ የተቻለ እንደሆነ ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን እንዲከፍል ውሣኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

7. በአዋጁ አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 6 መሠረት ማናቸውም ሰው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጥያቄ ያላቀረበ እንደሆነ እና ይህ ሰው በታክስ ሕጎች መሠረት ያለበትን የማስታወቅ ግዴታ ለሦስት ዓመታት ሳይወጣ የቀረ እንደሆነ ሥራውን መሉ በሙሉ በማቆሙ ምክንያት ለታክስ ሕጎች ዓላማ የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን እንዲሁም የተፈጥሮ ሰው ከሆነ መሞቱ፣ ኩባንያ ከሆነም መፍረሱን፣ ወይም ሌላ ማንኛውም ሰው ህልወናው መቋረጡን ባለሥልጣኑ ሲያረጋግጥ የታክስ ከፋይነት ምዝገባውን ሊሰርዝ ይችላል፡፡

8. በዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 7 የተመለከተው ቢኖርም በታክስ ከፋዩ ሞት ምክንያት የሥራው እንቅስቃሴ ካልቆመና ወራሽ ወይም ሞግዚት ተተክቶ የሚሰራ ከሆነ ህጋዊ ወራሽነቱን ወይም ሞግዚትነቱን እስኪያረጋግጥና ስም እስኪዞር ድረስ በ12 ወር ወይም በፍርድ ቤት የንብረት አስተዳዳሪ አስወክለው ከማጡ ጉዳዩ እስኪጠናቀቅ ድረስ የታክስ ከፋይነት የምስክር ወረቀት ላይመለስ ይችላል።

9. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ከተመለከተው በተጨማሪ የታክስ ምዝገባ ሊሠረዝ የሚችልባቸው ሌሎች ማስፈርቶች በመመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

ክፍል ሦስት
ስለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

10. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለማስጠት

1. ባለሥልጣኑ በአዋጁ አንቀጽ 9 መሠረት ለታክስ ህጎች ዓላማ ሲባል ለ ታክስ ከፋይ አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጥ ሲሆን አንድ ታክስ ከፋይ ከአንድ የታክስ መለያ ቁጥር በላይ ሊኖረው አይችልም፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጠው ምዝገባው በሚከናወንበት ጊዜ ይሆናል፡፡

3. በታክስ ከፋይነት የተመዘገበ ሰው የፀና የንግድ ሥራ ፈቃድ ሳያወጣ እና በንግድ ሥራ ላይ ሳይሠማራ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሠርቲፊኬት በመያዙ ብቻ የታክስ ግዴታ እንዲወጣ ሊጠየቅ አይችልም፡፡

4. የዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ የጸና የንግድ ሥራ ፈቃድም ሆነ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሠርቲፊኬት ባይኖረውም ማንኛውም ገቢ ያገኘ ሰው ታክስ የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል፡፡

5. የዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ ከአንድ በላይ በሆኑ ክልሎች ወይም የከተማ አስተዳር በንግድ ሥራ ወይም ቤት በማከራየት ሥራ ላይ ተሠማርቶ ገቢ የሚያገኝ ሰው በእያንዳንዱ ክልል ወይም ከተማ አስተዳደር ተቀጽላ ያለው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሊሰጠው ይችላል፡፡

7. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የምስክር ወረቀት በተለያየ ምክንያት ከጠፋና ታክስ ከፋዩ በባለስልጣኑ በተዘጋጀ ቃለ መሀላ ፎርም ሞልቶ ያቀረበ እንደሆነ ነባሩን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የያዘ የምስክር ወረቀት ታትሞ እንዲሰጠው ይደረጋል፡፡

8. የታክስ ከፋዩ የታክስ መለያ ቁጥር በተለያዩ ምክንያቶች ከተበላሸና በጽሁፍ ካመለከተ የተበላሸወን መልሶ ነባሩን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የያዘ የምስክር ወረቀት ታትሞ ይሰጠዋል፡፡

11. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አጠቃቀም

1. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ለታክስ ዓላማ በባለሥልጣኑ በተዘጋጀ ሰነድ ላይ ሁሉ መግለጽ ይኖርበታል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዐስ አንቀጽ 1 መሰረት የታክስ መለያ ቁጥር የተሰጠው ታክስ ከፋይ ለታክስ ዓላማ በሚያቀርባቸው ሰነዶች ላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን የሚገልጽ ከሆነ ባለሥልጣኑ የቀረበወን ሰነድ እወቅና ላይሰጠው ይችላል፡፡

3. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው ከታክስ ወኪሉ በስተቀር ለሌላ ለማንኛውም ሰው ዋናውን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የምስክር ወረቀት ወይም ማታወቂያ አሳልፎ መስጠት አይችልም፡፡

12. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለሚሰረዝበት ሁኔታ

1. የታክስ አስተዳደር አዋጅና ደንቡን በትክክል ለማስፈፀም በወጣው በዚህ መመሪያ አንቀጽ 8 መሠረት ከታክስ ከፋይነት የተሰረዘ ሰው በባለሥልጣኑ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ እንዲሰረዝ ይደረጋል፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ቢኖርም የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር እንዲሰረዝ የተደረገ ታክስ ከፋይ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 9(5) እና (6) መሠረት የሚፈለግበትን ግብር እንዲከፍል በባለሥልጣኑ ሊጠየቅ ይችላል፡፡

3. የተመዘገበው ታክስ ከፋይ እውነተኛ ማንነቱን የሚገልጽ የማንነት ሰነድ ማስረጃ ወይም የማንነት አካላዊ መረጃ ማቅረቡን በባለሥልጣኑ ሲረጋገጥ የታክስ ከፋዩ መለያ ቁጥር ይሰረዛል፡፡

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 3 እንደተጠበቀ ሆኖ ባለስልጣኑ ታክስ ከፋዩ ከአንድ በላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር መያዙን ካረጋገጠ በአንዱ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ላይ ያለውን መረጃ እና የታክስ እዳ ሙሉ በሙሉ እውነተኛ ማንነቱን ወደ ሚገልጸው የታክስ ከፋዩ መለያ ቁጥር በማዞርና የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት እንዲሰረዝ ያደርጋል፡፡

5. ታክስ ከፋዩ ማንኛውንም ገቢ የሚያገኝበትን ሥራ ሲያቆም የታክስ ከፋዩን የመለያ ቁጥር የማሰረዝ ኃላፊነት የባለስልጣኑ ይሆናል፡፡

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌ

13. የአፈጻጸም ሥርዓት ስለማዘርጋት

ባለሥልጣኑ ይህንን መመሪያ ለማስፈጸም የሚረዳ የአሠራር ሥርዓት ሊዘረጋ ይችላል፡፡

14. የተሻሩ መመሪያዎች

በገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን የወጣ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር አሰጣጥ መመሪያ ቁጥር 11/2001 እና ሌሎች ይህን መመሪያ የሚቃረኑ አሠራሮች በዚህ መመሪያ ተሽረዋል፡፡

15. <u>የመመሪያው ተፈጻሚነት</u>

ይህ መመሪያ ከሚያዝያ 1 ቀን 2011 ዓ.ም. ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ መጋቢት 20 ቀን 2011 ዓ.ም.

አህመድ ሺዴ
የገንዘብ ሚኒስትር